

URTX

DALLADORA

obra del Col·lectiu Hamburg exposada a La Gran Màquina V amb motiu del Festival Embarrat
de Creació Contemporània 2018 a Tàrraga

Emily Begrich, Marina Fraga, Barbara Ghidini, Sílvia Martínez Palou i Mercedes Ruano

DALLADORA, OBRA DEL COL·LECTIU HAMBURG EXPOSADA A LA GRAN MÀQUINA V AMB MOTIU DEL FESTIVAL EMBARRAT DE CREACIÓ CONTEMPORÀNIA 2018 A TÀRREGA

Abstract

El artículo describe la acción del Colectivo Hamburgo, formado por 5 mujeres artistas de diferente edad, nacionalidad y formación con motivo del festival EMBARRAT 2018 en Tárrega. La acción llevada a cabo en la antigua fábrica de maquinaria agrícola TREPAT, consistió en reproducir a tamaño natural sobre papel sulfurizado A3, los recambios de la GUADAÑADORA utilizando técnicas tradicionales del grabado, como son el frottage y el tráfnsfer. Estas obras formaron parte de la exposici3n La gran mquina V, realizada en el Museo Trepata de Trrega del 25 de mayo al 3 de junio del 2018.

This article describes a project of the Hamburg Collective, a group of five women artists of different ages, nationalities and backgrounds, for the EMBARRAT festival in Trrega in 2018. The project was carried out in an old closed down factory that once produced agricultural machinery, "TREPAT" . Here the Hamburg Collective created images of the spare parts of the GUADAÑADORA (mowing machine/mower) on sulfurized A3 paper using traditional engraving techniques such as frottage and transfer. These works formed part of the "The Great Machine V" exhibition held at the Trepata Museum in Trrega from May 25 to June 3, 2018.

Paraules clau

DALLADORA, COL·LECTIU HAMBURG, EMBARRAT 2018, MUSEU TREPAT, TRREGA

1. Festival Embarrat de Creació Contemporània 2018

El Festival de Creació Contemporània Embarrat és un esdeveniment que té com a objectius principals la divulgació de l'art i el pensament entre la societat, com a actitud crítica i compromesa; la incentivació de la creació artística, i la promoció del patrimoni cultural.

Esdeveniment impulsat des de les naus modernistes del Museu Trepant de Tàrraga, origen de la transformació social i industrial a les terres de Lleida, en aquesta V edició, de 2018, el Festival va tenir com a fil conductor el **SILENCI**. La convocatòria va ser introduïda pel text següent de Frederic Montornés, comissari, juntament amb Jesús Vilamajor, de l'exposició La Gran Màquina V:

No fa pas gaire, vaig poder escoltar en un documental les declaracions d'una senyora, treballadora d'una fàbrica tèxtil, que alhora que feia esment de la tortura del soroll que els perforava els tímpanes des que entraven fins que sortien del seu lloc de treball; també posava de manifest allò que, tant per a ella com per a les seves companyes, significava sortir de la fàbrica i retrobar-se amb allò que més anhelaven: «el silenci».

Davant d'eternes jornades laborals sotmeses a la mudesa a què les relegava el soroll, res hi havia que apreciessin més que poder parlar quan apareixia el silenci. Ara bé, si el soroll i el silenci «ambiental» eren del tot presents en la vida d'aquestes treballadores, també n'hi havia un altre que les afectava, sobretot, com a persones: el silenci a què es veien sotmeses pel simple fet de ser dones. Una injustícia en tota regla que alhora que

evidenciava una manca de drets total, reconeixements o de dignitat en les condicions de vida i professionals, fonamentava la perpetuació d'una societat eminentment patriarcal, heterònoma, discriminatòria i exclouent.

Del silenci se n'ha parlat molt. També del soroll. I per bé que totes les perspectives són igualment vàlides per entendre allò que representen per a nosaltres, en l'edició de l'Embarrat d'enguany ens hi volem acostar a través de la veu d'aquelles manifestacions artístiques que, amb una obra contundent i incontestable, interpreten, es refereixen, analitzen o abracen els marges entre els quals es fa palès el silenci. És a dir, des d'aquelles que s'hi refereixen tot apel·lant a l'absència de soroll fins a aquelles que releguen a la mudesa qui transita pels marges d'allò establert, advoca per altres maneres d'entendre la vida, lluita per l'existència d'una societat tolerant..., en suma, vol ser i existir sense sorolls ni dinàmiques que coarten la llibertat per via de la discriminació, l'exclusió o la intransigència.

Sovint s'ha dit que l'art és la veu d'allò que no s'escolta ni es veu. O més ben dit, d'allò que no es vol escoltar ni veure. És per això que en aquesta edició de l'Embarrat hem volgut parar les màquines per escoltar la veu d'aquell tipus de realitats sense les quals no es pot entendre l'evolució d'una societat. És a dir, d'aquelles que reflecteixen la diversitat de mirades sobre la qual es fonamenten conceptes tan freqüentats com el respecte, la convivència, la tolerància i, per què no, la felicitat de tots.

Frederic Montornés
Gener de 2018

2. Projecte del Col·lectiu Hamburg

El projecte presentat pel Col·lectiu Hamburg al Premi Embarrat 2018 es va inspirar en el poema de 1975 del cantautor Raimon. El Col·lectiu va proposar als comissaris portar a terme una acció que evidenciés el temps d'absolut silenci posterior als anys del sorollós brogit de la fàbrica:

Jo vinc d'un silenci
antic i molt llarg,
de gent que va alçar-se
des del fons dels segles,
de gent que anomenen
classes subalternes,
jo vinc d'un silenci,
antic i molt llarg.

[...]

Jo vinc d'una lluita
que és sorda i constant,
jo vinc d'un silenci
que romprà la gent
que ara vol ser lliure
i estima la vida,
que exigeix les coses
que li han negat.

Jo vinc d'un silenci
antic i molt llarg,
jo vinc d'un silenci
que no és resignat,
jo vinc d'un silenci
que la gent romprà,
jo vinc d'una lluita
que és sorda i constant.

Raimon, 1975

L'acció, que es va portar a terme durant les setmanes anteriors al Festival, va consistir en la **reproducció a mida natural sobre paper sulfurat** de les 248 peces que formen la dalladora, recollides en el catàleg de recanvis de la fàbrica Trepat. Les reproduccions es

van fer amb les tècniques pròpies de l'obra gràfica: el **frottage**, el **trànsfer**, la reproducció fotogràfica... La subtilesa dels gradients de grisos del **grafit**, el tòner... van ser els testimonis muts que evidenciaren les formes, les textures i el desgast del pas del temps.

Paper sulfurat: paper que té com a propietat essencial la seva impermeabilitat als cossos grassos i, així mateix, una alta resistència en humit i bona impermeabilitat i resistència a la desintegració per l'aigua, fins i tot en ebullició. La impermeabilització s'obté passant el full de paper durant uns segons per un bany d'àcid sulfúric concentrat (75 %, 10 °C) i l'eliminació subsegüent de l'àcid mitjançant rentat. En contacte amb l'àcid, la cel·lulosa es transforma parcialment en hidrocel·lulosa, matèria gelatinosa que obstrueix els porus del paper i el torna impermeable.

Grafit: mineral format quasi exclusivament per àtoms de carboni. El terme *grafit* deriva del grec γραφειν (*graphein*), que significa 'escriure'. La possibilitat de deixar marques al paper i en altres objectes dona el nom al grafit. El grafit del llapis, o plom negre, és més una barreja de pols de grafit i argila; va ser inventat per Nicolas-Jacques Conté el 1795.

Frottage: el nom prové del francès *frotter*, que significa 'fregar'. És una tècnica artística que utilitza una superfície amb certa rugositat per reproduir-ne el relleu amb un paper a sobre. Fou inventada per l'artista surrealista Max Ernst, i representà la descoberta de la sensació tàctil visual. Aquesta tècnica permet de descobrir característiques de l'objecte. És semblant a la tècnica oriental del fregament, que deixa la marca d'un objecte sobre un paper quan hom el posa damunt.

Trànsfer: traspàs, transferència, tècnica artística que consisteix a transferir una imatge sobre un paper utilitzant dissolvent

Imatges del catàleg de recanvis de la dalladora, base sobre la qual es va portar a terme l'acció.

3. Descripció de l'acció del Col·lectiu Hamburg

L'acció es va realitzar el 21 d'abril de 2018, un mes abans de la inauguració de l'exposició. Va ser una experiència enriquidora, gairebé mística, que va donar com a resultat un munt de fulls de paper **sulfurat** A3 amb les empremtes de les peces preses amb **grafit** mitjançant la tècnica del **frottage**. També vam obtenir fotografies de les naus i dels recanvis, que van originar, dies més tard als nostres tallers, noves obres també sobre paper sulfurat A3, aquest cop amb la tècnica del **trànsfer**.

Dissabte 21 d'abril de 2018, a les 11 hores, ens dirigim a les naus Trepal de Tàrraga. La Roser i l'Olga ens acompanyen fins a la nau 15, on es troben els recanvis de la dalladora. El recorregut per les naus és impressionant. Els espais es troben detinguts en el temps, les eines, les peces, les màquines recobertes amb una capa de pols... Les teranyines embolcallen els espais, com llençols deixats per protegir els mobles d'una casa de vacances, muts testimonis del pas del temps.

La monumental seqüència de naus de gran alçària, il·luminades amb llum natural zenital, és acollidora, com si es tractés d'una catedral. Els espais estan plens de mobiliari, màquines a mig muntar, recanvis, eines, catàlegs, petits detalls, testimonis del funcionament de la fàbrica que voldries copsar. Intueixes els llocs de treball, quasi pots veure-hi les mans muntant les peces perfectament identificades

i classificades. Sembla que d'un moment a l'altre els treballadors han de tornar a acabar la feina a mig fer, tot està a punt per reprendre el treball.

Volem plasmar aquesta atmosfera que ens envolta i ens captiva. Hem decidit fer-ho mitjançant les empremtes dels recanvis que configuren el producte estrella de la fàbrica, la dalladora, element que dona sentit a tot el conjunt, a tot l'esforç, l'orgull d'un poble. Volem reconstruir el puzzle seguint la guia del catàleg, com si es tractés d'un mecano; entendre'n el funcionament; extreure el component plàstic de les peces; fer-ne una lectura diferent; aportar-hi una altra visió; prendre un altre registre.

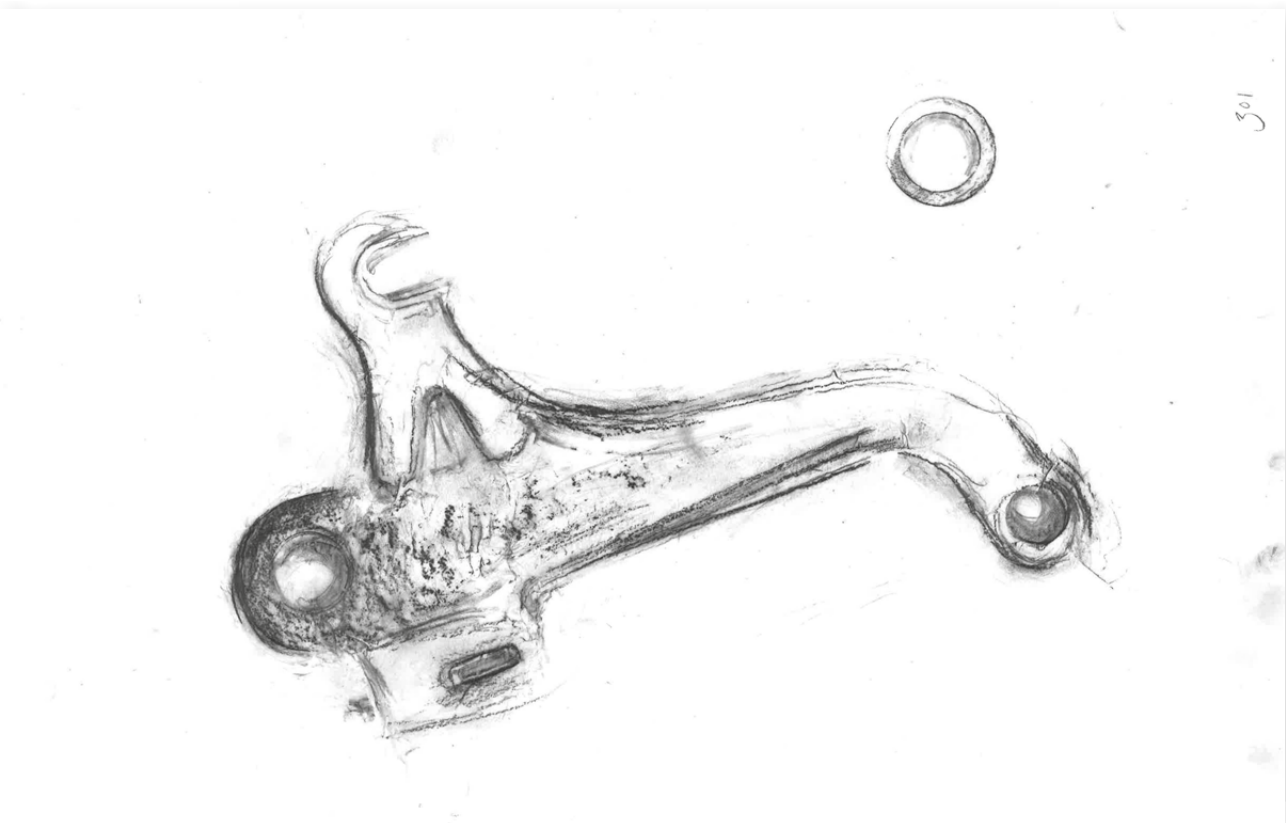
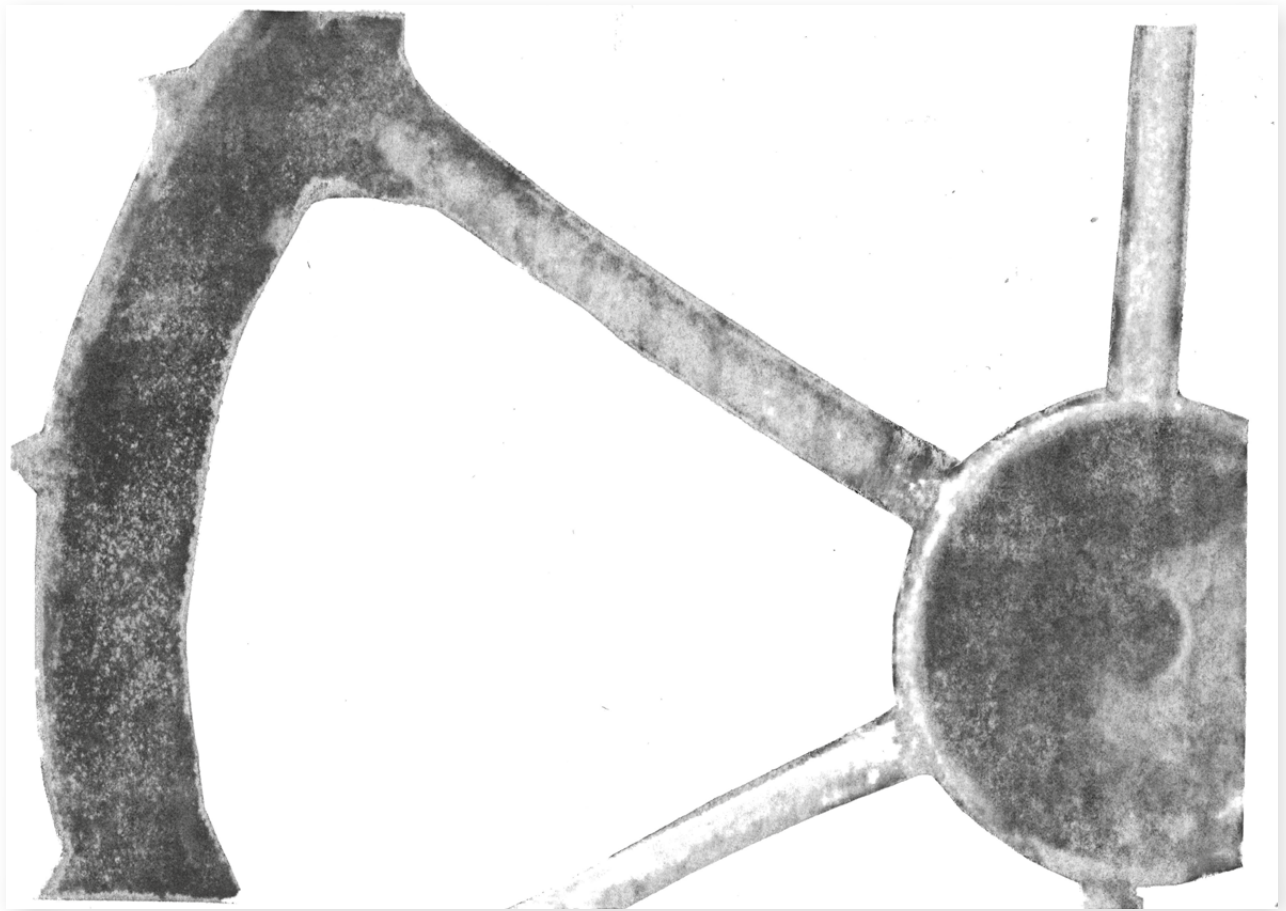
De mica en mica identifiquem els recanvis; els dibuixos van prenent forma, s'amunteguen; el ritme és cada cop més frenètic; les possibilitats són infinites i el resultat, espectacular.

Set hores més tard, sense haver pres un mos ni haver fet cap descans, sortim a l'exterior, recobertes per una capa de pols i vestint part de les teranyines, però totalment eufòriques. El record del dia d'avui ens acompanyarà la resta de les nostres vides.

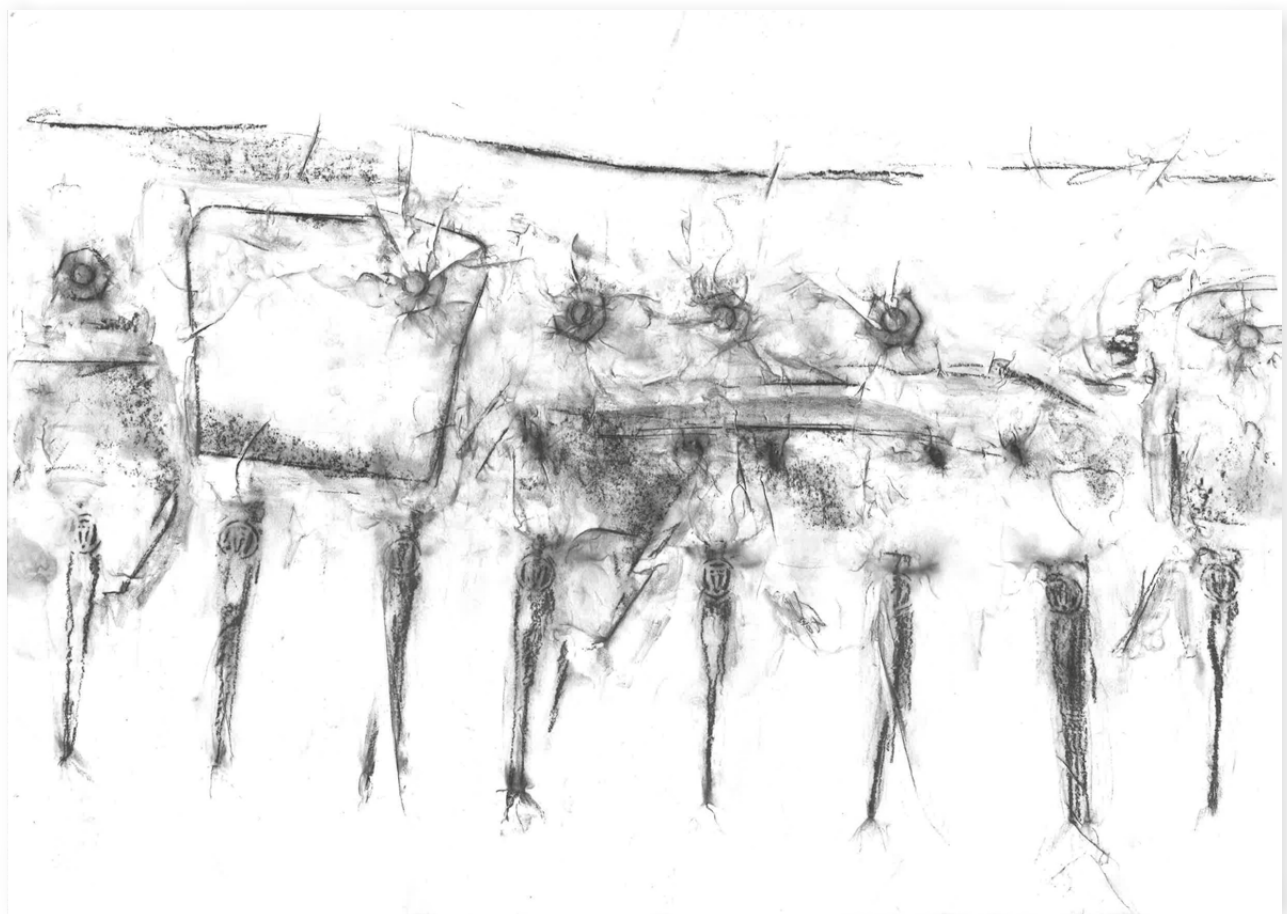
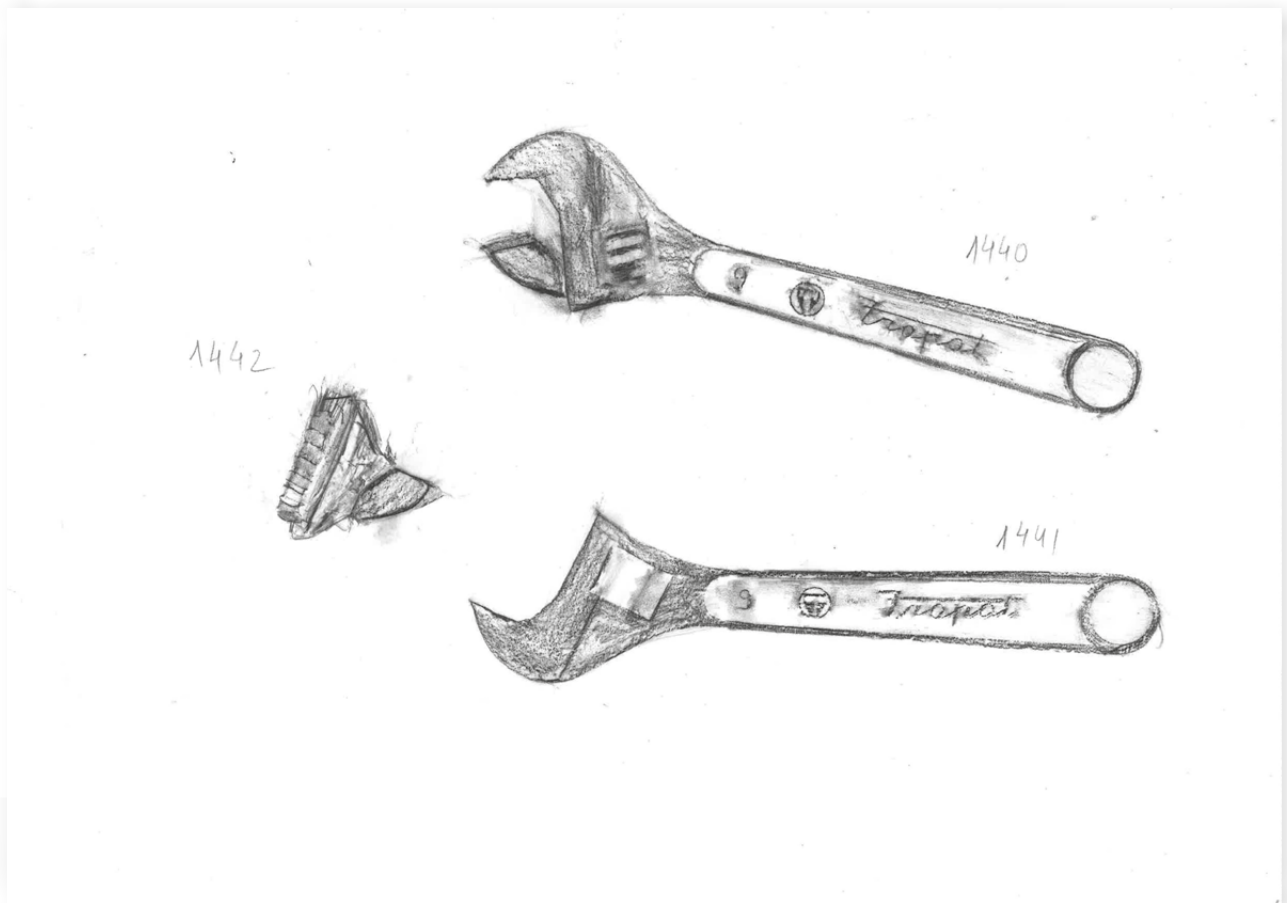
El colpidor silenci de les naus era ensordidor.

Col·lectiu Hamburg
Tàrraga

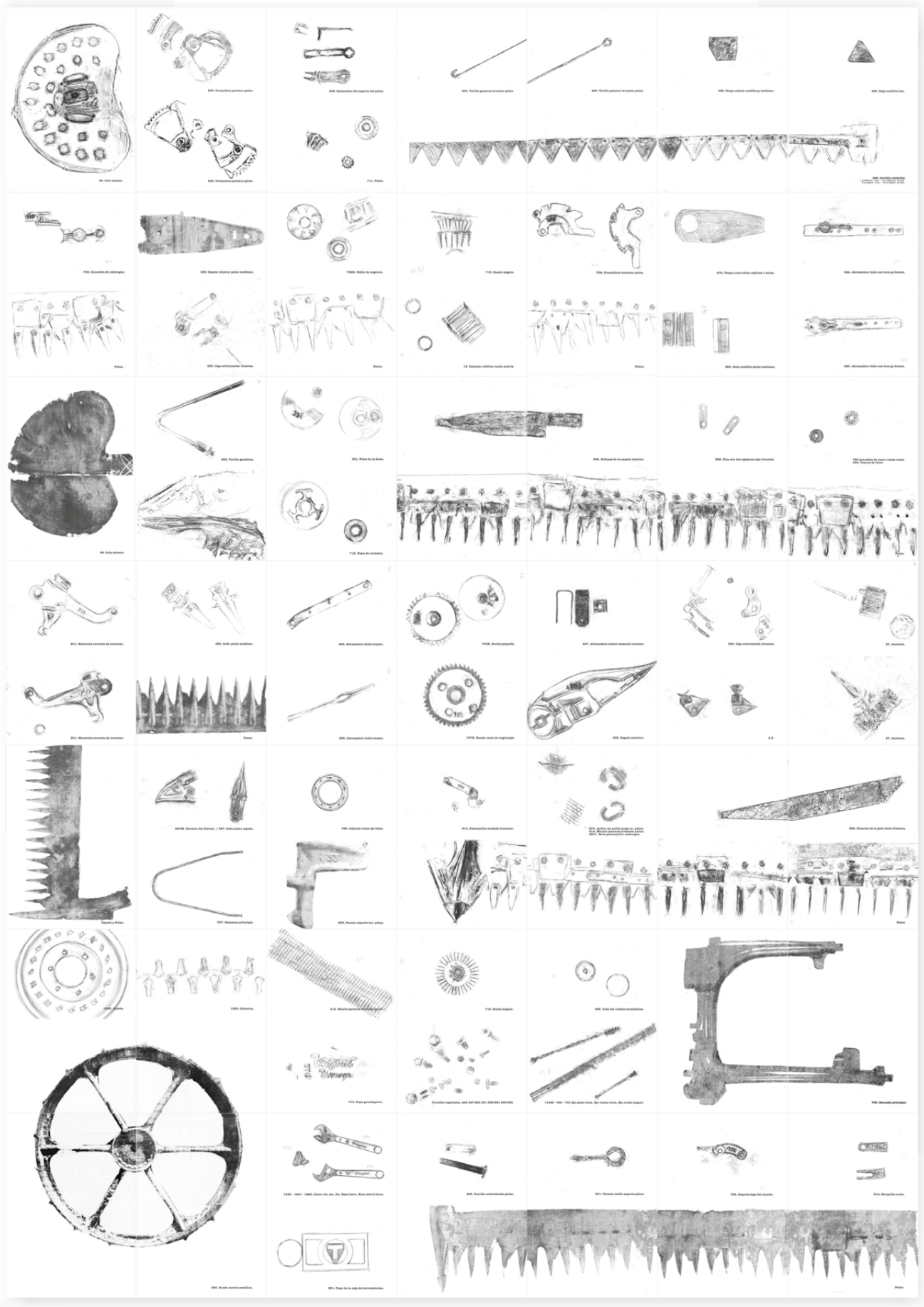
Imatges de les obres

25. 350. Roda motriu metàl·lica, 72 x 72 cm (6), trànsfer
14. 301. Manovella corbada d'alçar, 29,7 x 42 cm, frottage

73. 1440-1441-1442. Clau vis sens fi, base clau, boca mòbil clau 29,7' 42 cm, frottage
76. Pinta, 168 ´ 35 cm (4), frottage (fragment)

Conjunt d'obres de la dalladora fetes amb les tècniques de frotatge i trànsfer

Imatges de les mans de les artistes durant l'acció portada a terme a les naus Trepap

Imatges de les naus preses el 21 d'abril de 2018

4. Exposició La Gran Màquina V

Totes aquestes obres van ser presentades dins d'una capsa, i exposades a la nau 4 del Museu Trepat. Algunes, que reproduïen la darrera dalladora que va quedar a mig muntar a la fàbrica i la roda, van ser unides i emmarcades per formar obres de dimensions més grans. El conjunt es podia contemplar imprès en un gran llenç, també de paper sulfurat, una lluerneta que filtrava la llum i feia de teló de fons de l'exposició.

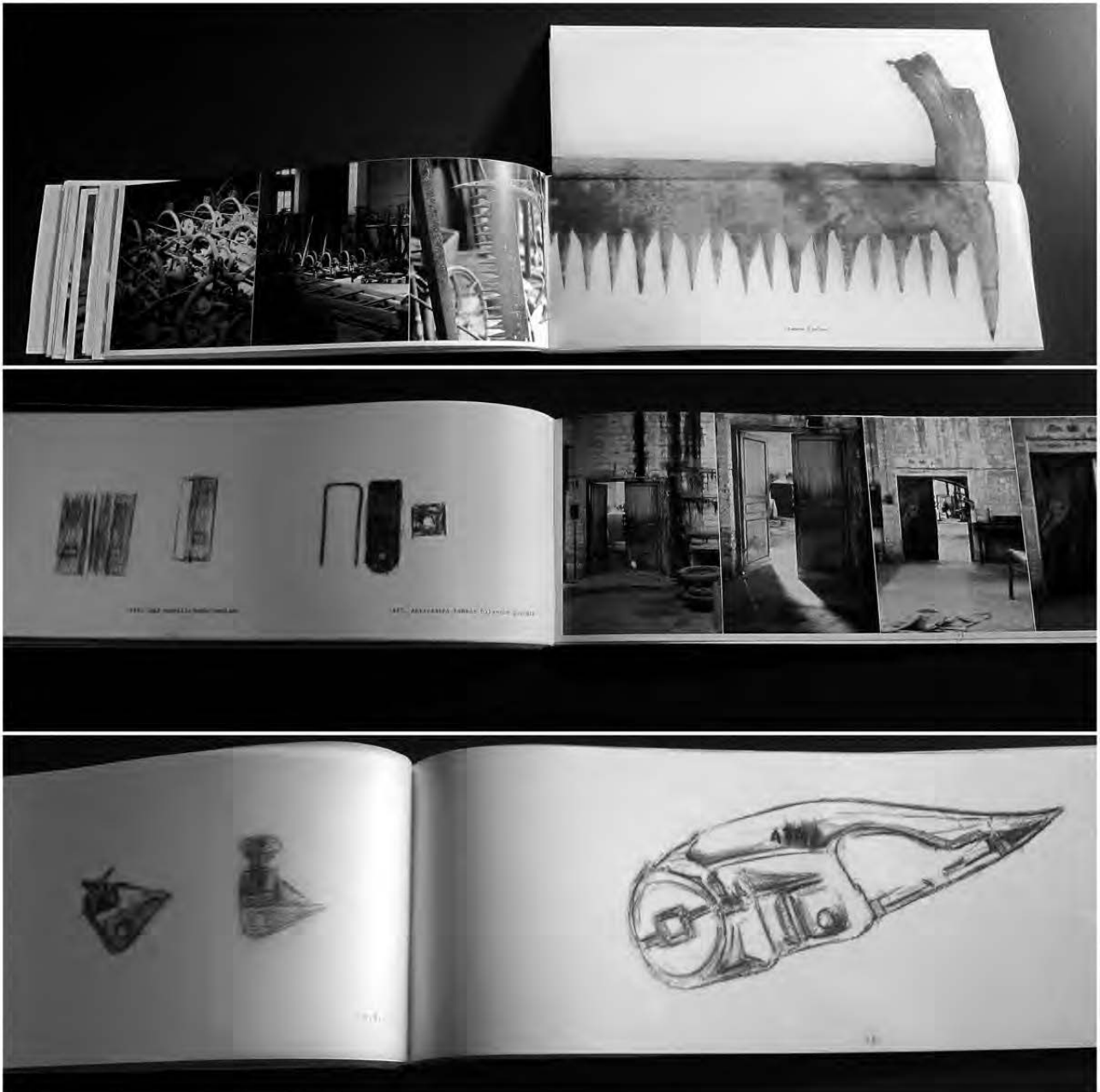
Durant el Festival Embarrat 2018, el Col·lectiu va participar en les visites guiades i va organitzar un taller infantil en el qual la mainada tenia l'oportunitat d'explorar la tècnica del frottage amb les peces de la dalladora.

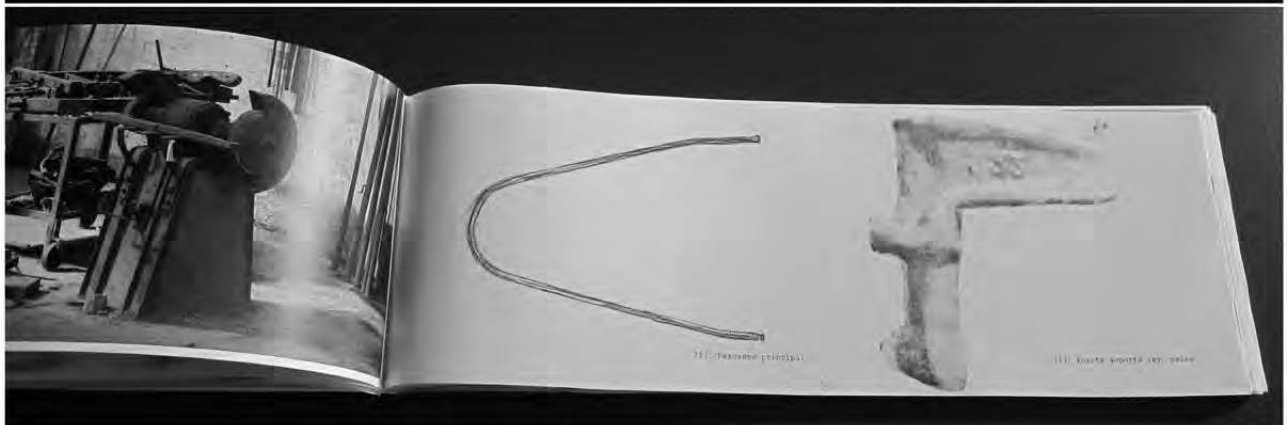
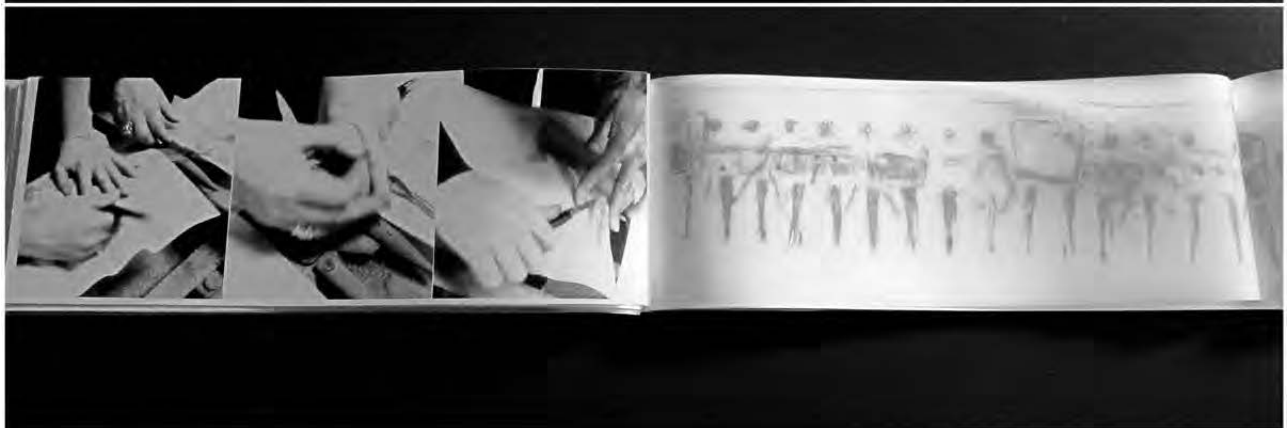

5. Llibre d'artista *Dalladora*

Per acabar, hem volgut recollir l'experiència viscuda a les naus modernistes del Museu Trepat en un catàleg que recull les obres, les imatges i els textos, llibre que ha quedat finalista en la primera edició del premi La Vietnamita,

convocat amb motiu de la X Biennal d'Art de Sant Pere de Riudebitlles, i que actualment es troba exposat al Molí Paperer de Capellades fins al març de 2019.

El Col·lectiu Hamburg està format per dones artistes de diferent origen, nacionalitat, edat i formació que tenen en comú viure a Barcelona i desenvolupar la seva activitat artística sobre paper.

Emily Begrich, Marina Fraga, Barbara Ghidini, Sílvia Martínez Palou i Mercedes Ruano
Desembre de 2018¹

